

معاون محترم بهداشت دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ...

موضوع: ابلاغ سیاست جدید برنامه کشوری کنترل سل (ضرورت انجام آنتی بیوگرام به روش جین اکسپرت در کلیه بیماران مبتلا به سل ریوی)

با سلام و احترام

همانطور که مستحضرید اطلاع از وضعیت وجود مقاومت دارویی در بدو درمان بیماران مسلول (بخصوص مقاومت به داروی ریفامپین)، از اهمیت زیادی در مدیریت درمان و رسیدن به موفقیت در نتیجه درمان برخوردار است. با توجه به اینکه در این مقطع زمانی وضعیت قابل قبولی در تامین کارتریج های دستگاه جین اکسپرت در کشور داریم و طی سال آینده، امکان تامین دستگاه جین اکسپرت به تعداد قابل قبول در سطح بسیاری از دانشگاه های کشور مقدور خواهد شد، اداره کنترل سل و جذام کشور بر آن می باشد تا یکی از تعهدات زمین مانده کشور به سازمان جهانی بهداشت در خصوص انجام آنتی بیوگرام و ارزیابی وجود مقاومت دارویی (حداقل به ریفامپین) را در کلیه بیماران مبتلا به سل ریوی در بدو درمان را، با کمک شما اجراء نماید.

جهت دستیابی به این مهم لازم است:

۱. کلیه آزمایشگاه های سل کشور در صورت مثبت بودن نتیجه اسمیر تشخیصی بیماران به روش ذیل نلسون، در صورتی که نمونه تغلیظ شده نباشد (نمونه خلط سانتریفوژ نشده)، دو یا سه نمونه بیمار را جمع کرده و با هماهنگی لازم، جهت ارزیابی وجود مقاومت دارویی و بررسی بوسیله دستگاه جین اکسپرت، به آزمایشگاه منطقه ای تعیین شده ارسال نمایند، طبیعی است در صورت تامین دستگاه جین اکسپرت در دانشگاه ها، انجام این ارزیابی بصورت داخل دانشگاهی مقدور خواهد بود.

۲. در صورتیکه نمونه های اسمیر مثبت تهیه شده از بیمار، تغلیظ شده باشد، با توجه به اینکه محدودیت زمانی ۴۸ ساعته برای ارسال این دسته از نمونه ها، جهت ارزیابی با دستگاه جین اکسپرت وجود دارد، لازم است همکاران آزمایشگاهی و هماهنگ کنندگان سل به بازه زمانی ارسال نمونه توجه داشته باشند.

۳. مسلما برای مواردی که امکان استفاده از نمونه های اولیه تشخیصی برای ارسال و انجام آزمایش جین اکسپرت مقدور نباشد و یا برای بیمار تشخیص سل ریوی اسمیر منفی داده شده باشد، تهیه نمونه مجدد از بیمار لازم است هر چه سریعتر (ترجیحا قبل از شروع درمان و حداکثر طی ۷۲ ساعت اول شروع درمان) صورت گیرد، زیرا از یک طرف برنامه درمان بیمار نباید بدلیل ارزیابی وجود مقاومت داروئی بدو درمان به تاخیر بیفتد و از طرف دیگر خوشبختانه شروع درمان و کشته شدن باسیلها در روش مولکولار جین اکسپرت، بشرط رعایت زمان بندی فوق الذکر، مانع از شناسایی قطعه ژنتیکی عامل مقاومت داروئی نخواهد شد. در این حالت در آزمایشگاه سل مبدا می بایست ابتدا از نمونه مجدد تهیه شده از بیمار، اسمیر تهیه و به روش ذیل نلسون رنگ آمیزی شود و سپس از مابقی نمونه برای ارسال و انجام آزمایش جین اکسپرت استفاده شود؛ تا به این ترتیب امکان مقایسه نتایج دو روش بر روی یک نمونه مشترک فراهم شده و ناهمخوانی احتمالی مشاهده شده در نتایج به حساب احتمال متفاوت بودن کیفیت نمونه های مورد استفاده در دو روش گذاشته نشود.

۴. نکته آخر اینکه در صورت مشاهده ناهمخوانی در پاسخ اسمیر به روش ذیل نلسون و پاسخ ارزیابی مولکولار توسط دستگاه جین اکسپرت، جهت اطمینان از تیپیک یا آتیپیک بودن نوع مایکوباکتریوم و تصمیم گیری در خصوص تداوم درمان بیمار، ارزیابی تکمیلی بوسیله انجام کشت و روشهای فنوتیپیک راهگشا خواهد بود و لذا تا زمان اطمینان از نتیجه این ارزیابی نباید برنامه درمان سل بیمار متوقف گردد.

دکتر محمد مهدی گویا
رییس مرکز مدیریت بیماریهای واگیر

